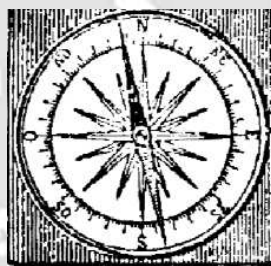

SENIORZY

**USŁUGI
OPIEKUŃCZE**

Stan prawny na dzień 1 listopada 2005 r.

WYDANIE V

Poznaj

Swoje

Prawa

WYDANIE I REDAKCJA:

Stowarzyszenie Klon/Jawor

ul. Szpitalna 5/5

00-031 Warszawa

tel. (0-22) 828 91 28

fax (0-22) 828 91 29

e-mail: klon@klon.org.pl

<http://www.klon.org.pl>

<http://www.ngo.pl>

© Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2005

Wykorzystywanie fragmentów lub całości tekstów broszur z serii „Poznaj Swoje Prawa” wyłącznie za zgodą wydawcy.

FINANSOWANIE:

**Ministerstwo Polityki Społecznej w ramach
Rządowego Programu „Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich”**

*opracowanie: Renata Niecikowska
(Stowarzyszenie Klon / Jawor)
aktualizacja wyd. V: Agnieszka Deja
(Fundacja SYNAPSIS)*

SENIORZY

USŁUGI OPIEKUŃCZE

Stan prawny na dzień 1 listopada 2005 r., wydanie V

Spis treści

Kto korzysta z usług opiekuńczych.....	2
Co obejmują usługi opiekuńcze.....	2
Organizacja usług opiekuńczych.....	3
Ile płacimy za usługi.....	4
Usługi świadczone przez organizacje pozarządowe.....	6
Organizacje pomagające osobom chorym.....	7
O czym jeszcze warto wiedzieć.....	8
DODATEK – Kryterium dochodowe z ustawy o pomocy społecznej.....	10

Kto korzysta z usług opiekuńczych

Podstawa prawna:

→ *ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r., Nr 64, poz. 593 z późn. zm.)*

Dla osób, które będą korzystać z usług opiekuńczych ważne są również uchwały gmin (rady gminy, rady miasta) określające szczegółowe zasady przyznawania pomocy i odpłatności za usługi opiekuńcze.

Zasady dotyczące specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi określa rozporządzenie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego:

→ *rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., Nr 189, poz. 1598).*

Ustawa o pomocy społecznej wskazuje, że pomoc w formie usług przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może jej zapewnić. Usługi świadczone są w mieszkaniu osoby, która potrzebuje pomocy lub w ośrodkach wsparcia takich jak środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy.

Co obejmują usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze mogą obejmować:

- Pomoc w codziennych zajęciach, takich jak robienie zakupów, sprząatanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach itp.,
- Mycie, kąpanie, ubieranie, pomoc dla osób chorych, dozowanie lekarstw, prześcielanie łóżka, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie,
- W miarę możliwości zapewnienie kontaktów z rodziną i otoczeniem,

➔ Specjalistyczne usługi opiekuńcze (w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi) – np. uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, asystowanie w codziennych czynnościach, pielęgnacja wspierająca proces leczenia, rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu. Jest to szczególny rodzaj usług dostosowanych do rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Są one świadczone przez specjalistów np. psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych, pielęgniarki, rehabilitantów, asystentów osób niepełnosprawnych.

Organizacja usług opiekuńczych

O pomoc w formie usług opiekuńczych (także specjalistycznych usług opiekuńczych) należy zwrócić się do ośrodka pomocy społecznej (OPS) w miejscu zamieszkania. Nie zawsze konieczna jest osobista wizyta w ośrodku. Można skontaktować się telefonicznie lub wysłać list. Najczęściej (w zależności od miejsca zamieszkania – gminy) wymagane jest zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia uzasadniające korzystanie z usług opiekuńczych i zaleconą przez lekarza pielęgnację. W przypadku ubiegania się o specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi zaświadczenie powinien wystawić lekarz psychiatra. Po zgłoszeniu pracownik socjalny z OPS odwiedza osobę oczekującą pomocy w jej mieszkaniu i przeprowadza tzw. rodzinny wywiad środowiskowy, którego celem jest ocena sytuacji życiowej podopiecznego. Od wyników wywiadu zależy ustalenie wysokości ewentualnej odpłatności za usługi. Ośrodek pomocy społecznej musi w ciągu 30 dni od otrzymania zgłoszenia zapotrzebowania na usługi wydać decyzję administracyjną (na piśmie) o przyznaniu – bądź nie – tej formy pomocy.

OPS organizują usługi we współpracy z wyspecjalizowanymi w tym zakresie organizacjami pozarządowymi lub firmami prywatnymi. Z nimi także można kontaktować się w sprawie usług.

Ile płacimy za usługi

Od czego zależy wysokość opłat/zwolnienie z opłat:

Od miejsca zamieszkania – szczegółowe zasady odpłatności uchwalają władze gminy, dlatego może zdarzyć się, że dwie osoby mieszkające w różnych gminach mogą zapłacić inne sumy za taką samą usługę. W celu uregulowania zasad udzielania i odpłatności za usługi gmina podejmuje uchwałę. Uchwała powinna być udostępniana np. w sekretariacie lub dziale usług opiekuńczych ośrodka pomocy społecznej. Powinno być możliwe także znalezienie jej w Internetowym Biuletynie Informacji Publicznej (<http://www.bip.gov.pl>), na tzw. podmiotowej stronie danej gminy lub na innej stronie internetowej administrowanej przez gminę. Uchwały te są też zazwyczaj umieszczane na stronach internetowych ośrodków pomocy społecznej.

Od dochodu netto – w ustawie o pomocy społecznej zapisana jest generalna zasada mówiąca, że:

Wydatki na usługi, pomoc rzeczową, zasiłki na ekonomiczne usamodzielnienie, zasiłki okresowe i zasiłki celowe przyznane pod warunkiem zwrotu, podlegają zwrotowi w części lub całości, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby zobowiązanej do zwrotu wydatków przekracza kwotę kryterium dochodowego (art. 96 ust. 1 – podkr. red.).

Jeśli więc nie przekraczamy kryterium dochodowego, które od 1 maja 2004 r. wynosi 316 zł na osobę w rodzinie, nie ponosimy odpłatności. W przypadku osoby samotnie gospodarującej kryterium to wynosi 416 zł (więcej o kryterium dochodowym w dodatku: „Kryterium dochodowe z ustawy o pomocy społecznej”).

Od rodzaju usług – w przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych zasady ustalania odpłatności określone są w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. Oznacza to, że w przypadku ww. usług w całej Polsce obowiązują te same zasady co do ustalania zwolnienia z opłat za usługi lub częściowej odpłatności za nie. Natomiast stawkę (wartość) za godzinę specjalistycznych usług opiekuńczych ustala

ośrodek pomocy społecznej. Oznacza to, że w różnych gminach obowiązują inne stawki (zazwyczaj jest to ok. 20 zł za godzinę). Wysokość ponoszonych opłat zależy od dochodu na osobę w rodzinie; od tego czy i o ile przekroczymy tzw. kryterium dochodowe z ustawy o pomocy społecznej, przy czym w przypadku usług specjalistycznych brane jest pod uwagę kryterium dotyczące osoby samotnie gospodarującej. Jeśli więc dochód nie przekracza 461 zł na osobę w rodzinie lub osobę samotnie gospodarującą usługi świadczone są nieodpłatnie. Jeśli kryterium dochodowe jest przekroczone płaci się określony procent ceny usługi, tym większy procent im większe jest przekroczenie kryterium. Jeśli dochód na osobę w rodzinie jest większy niż 1.429,10 zł (1.521,30 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej) ponosimy 100% kosztów.

Od sytuacji osób ubiegających się o wsparcie – szczególna sytuacja życiowa osoby korzystającej z pomocy, może być powodem częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat za usługi (mimo przekroczenia kryterium dochodowego, o którym pisaliśmy powyżej). Powodem zwolnienia będzie zwłaszcza: zdarzenie losowe, konieczność korzystania z usług przez więcej niż jedną osobę w rodzinie, konieczność korzystania z co najmniej dwóch rodzajów usług, kiedy rodzina dodatkowo ponosi koszty pobytu członka rodziny w domu pomocy społecznej lub ośrodku wsparcia. Bardzo często powodem zwolnienia z opłat jest także konieczność ponoszenia dużych wydatków na leczenie, leki, stosowanie specjalistycznej diety, środków opatrunkowych, rehabilitacji.

Ośrodek pomocy społecznej może przeprowadzić rodzinny wywiad środowiskowy u najbliższej rodziny osoby ubiegającej się o usługi. Wywiad ten ma na celu ustalenie, czy rodzina ta udziela pomocy. OPS może ustalić z rodziną wysokość wsparcia finansowego, jaką będzie ona świadczyć. Pamiętajmy, że ośrodek pomocy społecznej często będzie kierował się zasadą, że osoba wymagająca opieki i pomocy w pierwszej kolejności powinna oczekiwać jej od najbliższych.

UWAGA: podane kwoty decydujące o wielkości odpłatności zmieniają się – podlegają weryfikacji co 3 lata (najbliższa weryfikacja nastąpi w 2006 r.). Należy więc upewnić się, czy podana wielkość jest aktualna.

Niezbędnych informacji udzieli pracownik ośrodka pomocy społecznej (aktualną kwotę powinien znać pracownik socjalny przeprowadzający wywiad). Informacje można też znaleźć w internecie, telegazecie lub uzyskać telefonicznie (adresów szukaj na okładce).

Usługi świadczone przez organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe często wykonują usługi opiekuńcze na zlecenie ośrodków pomocy społecznej, ale można również zgłaszać się do nich bezpośrednio z prośbą o pomoc (nie tylko w sprawie usług opiekuńczych).

Usługami opiekuńczymi zajmują się różne stowarzyszenia, fundacje. Szukając wsparcia należy kontaktować się z oddziałem lokalnym, który najlepiej orientuje się, co do możliwości udzielenia konkretnej pomocy. Poniżej podajemy dane adresowe zarządów głównych, rad naczelnych i innych central dużych ogólnopolskich organizacji sieciowych i organizacji wyspecjalizowanych w pomaganiu określonym grupom osób chorych. W miejscach tych powinno być możliwe uzyskanie informacji o najbliższej placówce lokalnej.

NAJWIĘKSZE ORGANIZACJE OGÓLNOPOLSKIE ŚWIADCZĄCE LUB ORGANIZUJĄCE USŁUGI OPIEKUŃCZE

CARITAS POLSKA

Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6, 01-015 Warszawa
tel. (0-22) 334 85 00, 334 85 85, fax 334 85 58
e-mail: caritaspolska@caritas.pl
<http://www.caritas.pl>

Przy wielu parafiach działają parafialne zespoły charytatywne Caritasu, do których można zwrócić się z prośbą o pomoc. Caritas prowadzi też stacje opieki, których zadaniem jest opieka nad mieszkańcami danej parafii. Organizują one opiekę pielęgniarstwa w domu oraz wypożyczają sprzęt ortopedyczny i rehabilitacyjny. Niektóre stacje zajmują się również opieką socjalną. Do stacji kierują zazwyczaj ośrodki pomocy społecznej lub zakłady opieki zdrowotnej. Można też zgłaszać się osobiście.

POLSKI CZERWONY KRZYŻ – ZARZĄD GŁÓWNY

ul. Mokotowska 14, 00-561 Warszawa
tel. (0-22) 326 12 00, 326 12 86, fax 628 41 68
e-mail: info@pck.org.pl
<http://www.pck.org.pl>

Świadczenie usług opiekuńczych i gospodarczych
(najlepiej zgłosić się do oddziału PCK w miejscu zamieszkania).

**POLSKI KOMITET POMOCY SPOŁECZNEJ –
RADA NACZELNA**

ul. Wiejska 18/20, 00-490 Warszawa
tel. (0-22) 621 58 77, 629 37 45, 629 63 26, fax 629 53 69
e-mail: mokps@zigzag.pl, <http://www.pkps.org.pl>

Świadczenie usług opiekuńczych i gospodarczych
(najlepiej zgłosić się do oddziału PKPS w miejscu zamieszkania).

Organizacje pomagające osobom chorym

POLSKA FUNDACJA ALZHEIMEROWSKA

ul. Widok 10, 00-023 Warszawa
tel. (0-22) 827 35 86, 827 51 96
<http://www.alzheimer.pl>

**POLSKIE STOWARZYSZENIE POMOCY
OSOBOM Z CHOROBA ALZHEIMERA**

ul. Hoża 54/1, 00-682 Warszawa
tel./fax (0-22) 622 11 22
e-mail: alzheimer_pl@hotmail.com
<http://www.alzheimer.pl>

**POLSKIE TOWARZYSTWO STWARDNIENIA
ROZSIANEGO – ZARZĄD GŁÓWNY**

Al. Jerozolimskie 65/79, 00-697 Warszawa
tel. (0-22) 630 72 15, 0-801 313 333, fax 630 72 20
e-mail: biuro@ptsr.org.pl, <http://www.ptsr.org.pl>

**TOWARZYSTWO ZWALCZANIA CHORÓB NER-
WOWO-MIĘŚNIOWYCH – ZARZĄD GŁÓWNY**

ul. Św. Bonifacego 10, 02-914 Warszawa
tel./fax (0-22) 642 75 07
e-mail: zgtzchm@idn.org.pl
<http://www.idn.org.pl/tzchm>

**POLSKIE STOWARZYSZENIE DIABETYKÓW –
ZARZĄD GŁÓWNY**

ul. Powstańców Wielkopolskich 33, 85-090 Bydgoszcz
tel. (0-52) 341 12 51, fax 346 06 92
e-mail: biurozg@diabetyk.org.pl
<http://www.diabetyk.org.pl>

**STOLECZNE STOWARZYSZENIE OSÓB
Z CHOROBA PARKINSONA**

ul. Wołoska 137, 02-507 Warszawa
tel. (0-22) 602 18 88
e-mail: parkinson@parkinson.net.pl
<http://www.parkinson.net.pl>

FUNDACJA SYNAPSYS

(Fundacja zajmuje się udzielaniem wsparcia osobom
z autyzmem i ich rodzinom)
ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa
tel. (0-22) 825 87 22, 825 87 22
<http://www.synapsis.waw.pl>

UWAGA: informacji o organizacjach pozarządowych
z całej Polski można znaleźć w internetowej bazie
danych, administrowanej przez Stowarzyszenie
Klon/Jawor, pod adresem

<http://www.bazy.ngo.pl>

O czym jeszcze warto wiedzieć

Pomoc sąsiedzka

W niektórych gminach usługi opiekuńcze świadczone są w ramach pomocy sąsiedzkiej (na podstawie umowy zlecenia zawartej przez ośrodek pomocy społecznej z sąsiadem osoby potrzebującej wsparcia). Pomoc ta jest o tyle cenna, że w przypadku osób samotnych świadczona jest także w święta i dni wolne od pracy.

Agencje prywatne

W wielu miastach działają prywatne agencje, firmy świadczące usługi opiekuńcze, z którymi ośrodki pomocy społecznej zawierają umowy na ich realizację. Oczywiście można także korzystać z ich usług prywatnie – raczej będzie to wyższa opłata niż w przypadku

usług zleconych przez ośrodek pomocy społecznej. Adresy agencji można znaleźć w książce telefonicznej i lokalnej prasie.

Ulgi podatkowe dla niepełnosprawnych

Część wydatków poniesionych na usługi można odliczać od dochodu (składając zeznanie podatkowe – korzystamy wtedy z ulgi). Zawsze muszą one być potwierdzone fakturą lub rachunkiem zawierającym: imię, nazwisko i adres osoby korzystającej z usług. Zasady odliczeń reguluje *ustawa z dn. 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176 z późn. zm.)*.

Osoby niepełnosprawne mogą odliczyć (od dochodu):

- wydatki na opiekę pielęgniarstwa w domu w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się, a także
- wydatki na usługi opiekuńcze świadczone dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (całkowicie niezdolnych do pracy i do samodzielnej egzystencji – dawna I grupa inwalidzka).

Odliczenie to przysługuje osobie niepełnosprawnej lub podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostaje osoba niepełnosprawna, jeżeli w roku podatkowym dochód osoby niepełnosprawnej nie przekroczył 9.120 zł (w całym 2005 r.). Odliczenia te nie przysługują osobom starszym, jeśli nie mają odpowiedniego orzeczenia o niepełnosprawności (niezdolności do pracy czy grupie inwalidzkiej).

Należy przy tym pamiętać, że podlegające odliczeniu wydatki nie mogą być finansowane przez instytucje (np. przez ośrodek pomocy społecznej) lub zwrócone w jakikolwiek inny sposób. Możemy odliczać wydatki realnie poniesione przez nas.

Za osobę niepełnosprawną uważa się:

- osobę do 16 roku życia, która posiada orzeczenie o niepełnosprawności,
- osobę powyżej 16 roku życia posiadającą orzeczenie o zaliczeniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (także odpowiednie orzeczenie o niezdolności do pracy lub orzeczenie o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej).

DODATEK**Kryterium dochodowe z ustawy o pomocy społecznej**

(poniższy tekst jest fragmentem opracowania „*Kto i kiedy może otrzymać zasiłek z pomocy społecznej*” wydanego w serii „Poznaj Swoje Prawa”)

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, które spełniają tzw. kryterium dochodowe. Pomoc skierowana jest do osób o najniższych dochodach. Aby ją otrzymać nie można przekraczać poniższych kwot.

Wysokość kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej – **461 zł**

Wysokość kryterium dochodowego na osobę w rodzinie – **316 zł**

Należy zsumować przychody z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku, czyli np. ubiegając się o pomoc w marcu, trzeba przedstawić dochód z lutego. Obliczając kryterium dochodowe na osobę w rodzinie sumujemy przychody (np. zarobki, renty i emerytury, zasiłek dla bezrobotnych) wszystkich członków rodziny. Muszą być to dochody netto, czyli bez podatku oraz składek na ubezpieczenia. Do dochodu nie wlicza się również:

- kwoty alimentów, które płaci członek rodziny ubiegającej się o wsparcie na rzecz innych osób (spoza rodziny),
- jednorazowego pieniężnego świadczenia socjalnego oraz świadczeń w naturze,
- świadczenia przysługującego osobie bezrobotnej na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z tytułu wykonywania prac społecznie użytecznych.

www.bazy.ngo.pl

Baza organizacji i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych

Baza ta jest częścią bazy danych w portalu www.ngo.pl. To źródło aktualnych informacji dla osób indywidualnych oraz organizacji i instytucji zajmujących się poradnictwem, opieką, rehabilitacją, terapią.

Baza zawiera m.in.:

- informacje o działalności ponad **5 000** organizacji pozarządowych pomagających osobom niepełnosprawnym, chorym i uzależnionym, w tym również o jednostkach terenowych organizacji ogólnopolskich
- informacje adresowe ponad **3 000** instytucji, m.in. domy i ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności, pełnomocnicy ds. osób niepełnosprawnych i wiele innych.

Łatwa w użyciu wyszukiwarka pozwala przeszukiwać bazę po nazwie, województwie, rodzaju niepełnosprawności, chorobach, typie instytucji, opisie działalności i rodzaju świadczonej pomocy.

Zapraszamy do internetu!

www.pomocspoleczna.ngo.pl

Serwis skierowany jest do pracowników organizacji pozarządowych i instytucji, które działają na polu pomocy społecznej, zajmują się poradnictwem, pomagają osobom w trudnej sytuacji życiowej, a także do osób indywidualnych, które mogą znaleźć informacje o swoich podstawowych uprawnieniach w publikacjach z serii

„Poznaj Swoje Prawa”.

Serwis gromadzi aktualne informacje ważne dla środowiska pomocy społecznej:

- o zmianach w prawie (m.in. ustawa o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, o promocji zatrudnienia),
- o konferencjach, spotkaniach, szkoleniach, konkursach, dostępnych funduszach,
- wskaźniki (wysokość świadczeń, kryteriów dochodowych, rent, dodatków),
- adresy placówek pomocowych.

NGO:SPRAWNI – strona internetowa o zatrudnianiu niepełnosprawnych w organizacjach pozarządowych

Zapraszamy do internetu!